

ทศียาตปปริสสมาส

ทศียาตปปริสสมาส คือ ตปปริสสมาสที่บทหน้าประกอบด้วยทศียาวิภัตติยย่อเข้ากับบทหลังมีบทว่า คต, นิสฺสิต, อตีต, อติกกนฺต, ปตฺต, อาปนฺน เป็นต้น
สมาสนี้เป็นได้ ๓ ลิงค์ ตามค่านามนามที่เป็นหลัง

เช่น สรณคโต (ปุริโส)

สรณคตา (อิตถี)

สรณคตํ (กุล)

รูปวิเคราะห์ในทศียาตปปริสสมาส

อรณญํ คโต อरणญคโต (ผู้ไปแล้วสู่ป่า)

ภูมึ คโต ภูมคโต (ผู้ไปแล้วสู่แผ่นดิน)

ธมฺมํ นิสฺสิตํ ธมฺมนิสฺสิตํ (ผู้อาศัยแล้วซึ่งธรรม)

ภวํ อตีโต ภวาตีโต (ผู้ไปแล้วแล้วซึ่งภพ)

ปมาณํ อติกกนฺตํ ปมาณาติกกนฺตํ (ก้าวล่วงซึ่งประมาณ)

ฝึกแปลธรรมบทอรรถกถา

สตุถา ปน ตสฺมึ นิสฺนฺนฺมตฺเตเยว “อโย เสฏฺฐึ มํ อรฺกฺขิตพฺพภูฏาเน รกฺขติ, อหํ หิ กปฺปสฺตสฺสทฺสสาธิกานิ จตฺตาริ อสงฺเขยฺยานิ อลงฺกตปฺปฎฺยตฺตํ อตฺตโน สีสํ จินฺหิตฺวา อกฺขีนิ อฺปปาภฺเวตฺวา ททยมฺสํ อฺพพฺตเตตฺวา ปาณสฺมํ ปฺตฺตทารํ ปรึจฺจชิตฺวา ปารมิโย ปฺนฺเรนฺโต ปเรสํ ธมฺมเทสนตฺถเมว ปฺนฺเรสึ, เอส มํ อรฺกฺขิตพฺพภูฏาเน รกฺขตีติ (จินฺเตตฺวา) เอกํ ธมฺมเทสนํ กเถสิเยว ฯ”

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงวิเคราะห์บทสมาสต่อไปนี้

๑. สุขปรปตโต (ถึงแล้วซึ่งความสุข)
๒. โสตาปนุโน (ถึงแล้วซึ่งกระแสน้ำ)
๓. นิโรธสมาปนุโน (เข้าแล้วซึ่งนิโรธ)
๔. รถารุพูโห (ขึ้นแล้วสู่รถ)
๕. มุहुตตสุขิ (ความสุขตลอดกาลครั้งหนึ่ง)